

JÁI Bozóky János Általános Iskolai Tagintézménye

ETIKA

helyi tanterv

5 - 6. évfolyam

Készítette: Kissné Guba Zsuzsanna

Tartalomjegyzék

Óraszámok	3. oldal
Célok és feladatok	3. oldal
5. évfolyam	3. oldal
6. évfolyam	3. oldal
Kompetenciák	4. oldal
A tanulók értékelése	5. oldal
A tankönyvek kiválasztásának elvei	5. oldal
Tananyagtartalmak	7. oldal
5. évfolyam	7. oldal
6. évfolyam	17. oldal

Óraszámok

Évfolyam	5.	6.
Heti óraszám	1 óra	1 óra

Célok és feladatok:

5. évfolyam

Az 5. évfolyamon tanuló gyermekek fejlesztése során, az erkölcsi szabályok értelmezésében, a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. Fontos feladat az éntudat, az önismeret fejlesztése, kialakul személyes véleményük, melyet a mindennapi életben is használhatnak. A kapcsolatok, a szociális készségek fejlesztésére is figyelmet fordít az erkölcsi nevelés. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik.

Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A szükségletek szabályozása tekintetében a 11–12 éves tanulók énejlődését már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. A serdülőkorba lépő viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik, hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, de már megjelennek az önálló identitás kialakítása felé tett első lépések is, a serdülő fogékonyra válik a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

6. évfolyam

A 6. évfolyamon tanuló gyermekeknél továbbra is fejlesztésre kerül az autonóm gondolkodás képessége, az éntudat és az önismeret kibontakoztatása, reális énkép kialakulása. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tanulók énejlődését már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. Fejlesztésre kerül a nemzeti identitástudat, valamint annak felismerése, hogy egy nemzet része vagyunk, és felelősséggel tartozunk embertársainkért is. Kifejtésre kerülnek a különböző emberi kultúrák,

viselkedések. Szintén fontos az ember és környezetének kapcsolata is, mely ezen az évfolyamon kerül részletezésre. A természet iránti szeretet, felelősség hangsúlyozása kiemelt helyet foglal el az erkölcsi nevelésben. Megfogalmazódik, hogy milyen feltételek mellett alakítható ki a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép.

A tanulói kompetenciák fejlesztése

Az erkölcsstan tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A Kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, az adatokra támaszkodó érvelésnek és a megfelelő vitakultúrának, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a hiteles forrásokon alapuló kutatómunka végzése, a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése és elemzése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak a kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgy az önismeret fejlesztése révén segíti a tanulók jövőképeinek kialakítását, felkészíti őket a munka világára. Ugyanakkor erősíti a hosszú távú célkitűzéseket, a személyes jövőtervezést, az életpálya-építést, a döntéshozatalt, az életvezetést, a pénzügyi tudatosságot, és a tudatos önfejlesztést.

A tanulók értékelése

Etika órák keretében a tanulók értékelésekor a következő szempontok vehetők figyelembe, melyek alapján osztályzat adható:

- felszerelés,
- órai munka,
- egyéni, csoportos feladatokban való részvétel,
- fontos szempont a tanulók önértékelése.

Az értékelés formái: beszélgetés, csoportos tevékenységek, kooperációs munkák, tesztek, rajzok, gyűjtőmunka, plakát, poszter, prezentáció készítése megadott témákban.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésére szolgál, hanem a tanórai munka legfontosabb eszköze. Ezért a képekre, ábrákra is vonatkoznak kérdések, feladatok. A

képekről, ábrákról történő ismeretszerzésre a színes nyomású könyvek több lehetőséget nyújtanak.

A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tagoltsága. A nagy fejezetek és a leckék legyenek arányosak – már a könyv tagoltsága emelje ki a témakör sajátosságait. Különljenek el a különböző didaktikai funkciójú szövegrészek (pl. törzsanyag, kiegészítő anyag, olvasmányok, kérdések, feladatok). A tanulást különféle kiemelések segítsék. A túlzott tagoltság és sok kiemelés azonban már nehezíti a tanulást. Előnyös, ha a leckéket egyszerű vázlatok és összegző kérdések zárják. A nagy fejezeteket is zárják összefoglalások.

A könyv nyelvezete legyen érthető, olvasmányos a tanulók számára, ugyanakkor biztosítson minél több lehetőséget a tanulói tevékenységekre, a képességfejlesztésre (kérdések, feladatok). Ösztönözze az önálló tanulói ismeretszerzés tankönyvön belüli (ebben fontos szerepet tölthet be a tankönyv végi fogalomtár, névtár és az időrendi táblázat) és tankönyvön kívüli formáit.

A kiegyensúlyozott oktató-nevelő munkát segítheti, ha olyan tankönyvsorozatot választunk, amelynek kötetei azonos didaktikai felépítésűek. A könyv képekkel, érdekes esetleírásokkal, feladatokkal ösztönözze vitára, állásfoglalásra a tanulókat.

Célszerű iskolai szinten – alsó és felső tagozatban – összehangolni a tankönyvválasztást.

Tananyagtartalmak

5. évfolyam	
Témakörök	Óraszámok
1 óra/hét (36 óra)	
1. A tantárgy bevezetése.	+1
2. Éntudat - Önismeret	10+1
3. Család – Helyem a családban	12
4. Társas tudatosság és társas kapcsolatok – helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
Összesen	36

Tematikai egység	I. A tantárgy bevezetése II. Éntudat – Önismeret	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése Az egészséges életmód megfogalmazása Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése Az önértékelés módjainak tudatosítása Saját tanulási célok megfogalmazása	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A tananyag bevezetése	Az etikával kapcsolatos tudnivalók megismerése, fogalmak tanulmányozása	tanári magyarázat, prezentáció		
Testi és lelki változások	Hogyan változtak testi, lelki, szellemi tulajdonságaim az évek során? Mire van szükség ahhoz, hogy a testem jól fejlődjön? Mi kell a lelkem és az értelmem fejlődéséhez? Melyek az ember legfontosabb fizikai, lelki és szellemi szükségletei?	Tankönyvi szövegek megbeszélése Információk összehasonlítása (szöveg, kép). Tanulói kiselőadás. Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás. Pármunka. Csoportmunka. Tanári magyarázat, prezentáció.	<i>Természetismeret:</i> Kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; A serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei;	tankönyv
Én és mások	Kikkel tartok szorosabb vagy lazább kapcsolatot? Kihez mi fűz, és milyen	Tankönyvi szövegek megbeszélése (tanári	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a közlési szándéknak megfelelő	tankönyv

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
	<p>mélységűek ezek az érzések?</p> <p>Mi tesz vonzóvá és mi tesz ellenszenvenné valakit? Milyen módon lehet elnyerni valakinek a rokonszenvét? Milyen eszközöket nem szabad vagy nem érdemes használni ennek során? Miért?</p>	<p>irányítással). Irányított információgyűjtés.</p> <p>Információk összehasonlítása (szöveg, kép). Tanulói kiselőadás.</p> <p>Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás. Rajz- és illusztráció készítése.</p> <p>Játék, szerepjáték.</p> <p>Pármunka. Csoportmunka.</p> <p>Tanári magyarázat</p>	<p>nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása.</p>	
<p>Harmonikus jövő</p>		<p>Vélemények, önálló szövegalkotás. Tankönyvi szövegek megbeszélése</p> <p>Információk összehasonlítása (szöveg, kép). Tanulói kiselőadás.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> családi kapcsolatok</p>	<p>tankönyv</p>

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
		Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás. Pármunka. Csoportmunka. Tanári magyarázat, prezentáció.	ábrázolása, családi esemény lerajzolása	
Kulcsfogalmak		önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép		

Tematikai egység	III. Család – helyem a családban	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját viszonyrendszerek vizsgálata Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából Legértékesebb családi szokások azonosítása Családok sokszínű kulturális háttérének értelmezése Családon belüli értékek.	
Előzetes ismeret, tevékenység	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a család, barátság, kapcsolatok témája áll.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Kapcsolatok hálója	Hogyan, miként ápoljam kapcsolataimat? Kihez hogyan viszonyuljam? Melyek a szűkebb és tágabb közösségek? Milyen csoportokhoz tartozom?	Tankönyvi szövegek megbeszélése Információk összehasonlítása (szöveg, kép). Tanulói kiselőadás. Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás. Pármunka. Csoportmunka. Tanári magyarázat, prezentáció.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása.	tankönyv
A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban	Milyen formái vannak a szeretet kimutatásának és a figyelmességnek? Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a	Vélemények, önálló szövegalkotás. Kreativitás, fantázia. Szerepjátékok, páros munka, csoportmunka. Különböző videók, filmrészletek feldolgozása.	<i>Dráma és tánc:</i> együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során alkalmazkodás, érdekérvényesítés dinamikus változtatása a	Laptop: internet használata

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
	<p>telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Kiben bízhatok meg és miért? Milyen érzelmek jelennek meg meg az emberi kapcsolatokban?</p>		<p>csoportos tevékenységek során. <i>Média:</i> videók értelmezése</p>	
<p>Családi erőforrások</p>	<p>Mit tehetek családomért? Miben tudom segíteni szeretteimet? Ki a példaképem? Milyen viszonyban vagyok családom tagjaival? Milyen szerepem van a családban? Családi kapcsolatok feltárása Kölcsönös bizalom, együttműködés, munkamegosztás</p>	<p>Vélemények, önálló szövegalkotás. Tankönyvi szövegek megbeszélése Információk összehasonlítása (szöveg, kép). Tanulói kiselőadás. Önálló írásbeli és szóbeli feladatmegoldás. Pármunka. Csoportmunka. Tanári magyarázat, prezentáció.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> családi kapcsolatok ábrázolása, családi esemény lerajzolása</p>	<p>tankönyv</p>

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
	Testvéri szeretet			
Kulcsfogalmak	támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás			

Tematikai egység	IV. Társas tudatosság és társas kapcsolatok – helyem a társas-lelkületi közösségekben	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okainak feltárása A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés-feltételeinek feltárása, a jó problémamegoldási minták megismerése Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása	
Előzetes ismeret, tevékenység	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Szükségünk van társakra	Milyen társakra van	Tankönyvi szövegek	<i>Magyar nyelv és</i>	tankönyv

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
	szükségem? Hogyan tudom tartani a kapcsolatot a különböző társakkal? milyen szerepe van a modern technológiának a kapcsolatok rendszerében?	megbeszélése (a tanár által irányított). Irányított információ-gyűjtés. Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás. Önálló feladatmegoldás. Pármunka. Csoportmunka. Játék, szerepjáték. Illusztráció készítése. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.	<i>irodalom</i> : közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás).	
A kapcsolat kezdete	Hogyan alakíthatom ki kapcsolataimat?	Tankönyvi szövegek megbeszélése (a tanár által irányított).	<i>Magyar nyelv és irodalom</i> : szóbeli	tankönyv

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
	<p>Mi a különbség barát és haver között?</p> <p>Mi a vélemény a virtuális kapcsolatokról?</p>	<p>Irányított információ-gyűjtés.</p> <p>Információk (szövegek, képek) összehasonlítása.</p> <p>Tanulói kiselőadás.</p>	<p>kommunikáció, írásbeli szövegalkotás</p>	
<p>A kapcsolat ápolása</p>	<p>Hogyan érzem magam az adott kapcsolatban? Mi minden kapcsolja össze a csoport tagjait? Milyen közös tevékenységeink, jeleink, szokásaink és szabályaink vannak?</p> <p>Egyenrangú-e mindenki a csoportban, vagy van-e valamilyen különbség a tagok között?</p>	<p>Tankönyvi szövegek megbeszélése (a tanár által irányított).</p> <p>Irányított információ-gyűjtés.</p> <p>Információk (szövegek, képek) összehasonlítása.</p> <p>Tanulói kiselőadás.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szóbeli kommunikáció, írásbeli szövegalkotás</p>	<p>tankönyv</p>
Kulcsfogalmak		<p>rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus</p>		

Továbbhaladás feltételei

A témakörök tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít;
- felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezőmódjukat, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik;
- ismeri a testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat
- képes a problémák elemzésére, megoldására,
- megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- tudja, hol a helye a családban, mit jelent az összetartozás, a feltétel nélküli szeretet képessége
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban;
- azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat
- döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is;
- ismeri a táblázatokban feltüntetett kulcsfogalmakat, s alkalmazni is tudja azokat

Tananyagtartalmak

6. évfolyam	
Témakörök	Óraszámok
1 óra/hét (36 óra)	
1. A tantárgy bevezetése.	+1
2. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10+1
3. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
4. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Összesen	36

Tematikai egység	I. A tantárgy bevezetése II. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet - helyem a társadalomban	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társadalomhoz való tartozás fontosságának megéreztetése. A különböző szerepek feltérképezése. Szokások, ünnepek szerepének meghatározása.	

	A társadalomban betöltött szerepek elemzése, értelmezése. Nemzeti, európai értékek kialakítása
Előzetes ismeret, tevékenység	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A tananyag bevezetése	Az etikával kapcsolatos tudnivalók megismerése, fogalmak tanulmányozása	tanári magyarázat, prezentáció		tankönyv
A közösségek összetartó ereje	Milyen közösségeket ismerhetek? Hogyan alakulnak ezek? Kik a tagjai? Mitől közösség egy közösség? Mi tartja össze a közösség tagjait? Iskolán belül milyen közösségek lehetnek? A tagoknak milyen szerepei, feladatai vannak?	Tankönyvi szövegek megbeszélése (a tanár által irányított). Irányított információ-gyűjtés. Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás. Önálló feladatmegoldás. Pármunka.	<i>Magyar nyelv és irodalom</i> : közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás)	tankönyv

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
		Csoportmunka. Játék, szerepjáték. Illusztráció készítése. Tanári szemléltetés. Tanári magyarázat, prezentáció.		
A közösségek értékei	Mi minden kapcsolja össze a közösség tagjait? Milyen értékei vannak egy közösségnek? Miért, hogyan lehet jó egy közösség? Mikor monható, hogy egy közösség szétesett, nem jól működik?	Tankönyvi szövegek megbeszélése (a tanár által irányított). Irányított információgyűjtés. Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szóbeli kommunikáció, írásbeli szövegalkotás	tankönyv
A közösségek működése	Milyen közös tevékenységeink, jeleink,	Irányított információgyűjtés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szóbeli	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
	szokásaink és szabályaink vannak? Milyen feladatai, tevékenységei vannak egy közösségnek? Kiket segíthet, támogathat? Mire figyel egy közösség?	Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás.	kommunikáció, írásbeli szövegalkotás	
Kulcsfogalmak		csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép		

Tematikai egység	III. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása Ember és környezete viszonyának értelmezése A környezetszennyezés jelenségének meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére A technikai fejlődés néhány területének feltárása	

Előzetes ismeret, tevékenység	Természet iránti szeretet, felelősség
--------------------------------------	---------------------------------------

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
Létezésünk feltételei	Milyen szükségleteink, értékeink vannak? Hogyan élünk? Miért nem egyforma az emberek ökológiai lábnyoma a Föld minden részén? Mit tehetek a saját ökológiai lábnyomom csökkentése érdekében?	Tankönyvi szövegek megbeszélése (a tanár által irányított). Irányított információ-gyűjtés. Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás. Önálló feladatmegoldás.	<i>Természetismeret:</i> a környezet és az ember egysége. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tömegkommunikáció legfőbb üzeneteinek dekódolása.	tankönyv
Fejlődés: értékek és veszélyek	Milyen kapcsolat van ember és környezete között? Mit jelent a környezetet szennyezni? Milyen veszélyeknek tesszük ki	Tankönyvi szövegek megbeszélése (a tanár által irányított). Irányított információ-gyűjtés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szóbeli kommunikáció, írásbeli szövegalkotás	tankönyv

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
	környezetünket? Hogyan vigyázhatnánk környezetünkre?	Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás.		
Felelősség és cselekvés a jövő érdekében	Miért vagyok felelős környezetemért? Mit tehettek azért, hogy a jövő nemzedéke normális környezetben éljen?	Irányított információ-gyűjtés. Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás. Önálló véleményalkotás, kreatív írás.	<i>Rajz és vizuális kultúra:</i> plakátok tervezése	tankönyv
Kulcsfogalmak		természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékoság, mértékletesség, felelősségvállalás		

Tematikai egység	IV. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése A lelkiismeret működésének megérzése, átérzése a döntésekben	

	Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése
Előzetes ismeret, tevékenység	A lelkiismeret fogalma, különböző kultúrák, vallási ismeretek felidézése

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Kérdések és válaszok a világról	Mi dolgunk a világban? Hol a helyünk? Melyek a helyes értékek?	Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás. Önálló feladatmegoldás.		tankönyv
A helyes és helytelen dilemmái	Mit kell tennem? Mi a helyes? Mikor döntök felelősen? Milyen befolyásolási tényezők lehetnek döntésemben? Mit jelent az erkölcsi döntés?	Tankönyvi szövegek megbeszélése (a tanár által irányított). Irányított információgyűjtés. Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szóbeli kommunikáció, írásbeli szövegalkotás	tankönyv

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Vallási és kulturális hagyományok tanítása	Miért vagyok felelős környezetemért? Mit tehetek azért, hogy a jövő nemzedéke normális környezetben éljen?	Irányított információ-gyűjtés. Információk (szövegek, képek) összehasonlítása. Tanulói kiselőadás. Önálló véleményalkotás, kreatív írás.	<i>Rajz és vizuális kultúra:</i> plakátok tervezése	tankönyv
Kulcsfogalmak		világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret		

Továbbhaladás feltételei

A témakörök tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét
- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére

- megbecsüli a neki nyújtott segítséget.
- tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet.
- döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntarthatóság megvalósításához
- megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják
- értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket
- saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit
- ismeri a táblázatokban feltüntetett kulcsfogalmakat, alkalmazni tudja azokat